

Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi

The Journal of International Social Research

Cilt: 10 Sayı: 48 Volume: 10 Issue: 48

Şubat 2017 February 2017

www.sosyalarastirmalar.com Issn: 1307-9581

SINIF ÖĞRETMENLERİNİN BAKIŞ AÇISIYLA SOSYAL MEDYA OKURYAZARLIĞI*

SOCIAL MEDIA LITERACY FROM THE PERSPECTIVE OF PRIMARY SCHOOL TEACHERS

Ömer Faruk TAVŞANLI**

Birsen Berfu AKAYDIN***

Öz

Bilgi ve teknoloji çağı olarak adlandırılan yaşadığımız zaman dilimi insan hayatında pek çok değişikliğe sebep olduğu gibi okuma alışkanlıkları, okuma türleri ve okuma kaynaklarının da farklılaşmasına sebep olmuştur. Günümüzde bilgiye ulaşma yolunda geleneksel okuma türlerinin yanı sıra elektronik okuma, ekrandan okuma, sosyal medya okuma gibi okuma türleri de kullanılabilir. Teknolojinin gelişmesi insanların düşüncelerini ve eserlerini çeşitli sanal ortamlarda paylaşmaya imkân tanur hale gelmiştir. Bu paylaşımların yayılması ve ulaştığı kişi sayısının artması sosyal medya okuryazarlığı olarak adlandırılan yeni bir okuma alanının ortaya çıkmasını sağlamıştır. Sosyal medya okuryazarlığı herhangi bir konu hakkındaki farklı görüşleri farklı boyutları ile incelemeyi ve değerlendirmeyi temele almaktadır. Buradan hareketle araştırmanın amacı sınıf öğretmenlerinin sosyal medya ve sosyal medya okuryazarlığı hakkındaki fikirlerini ortaya çıkarmak olarak belirlenmiştir. Böylece sınıf öğretmenlerinin sosyal medya ve sosyal medya okuryazarlığı hakkındaki fikirlerini öğrenerek sosyal medya araçlarının nasıl eğitim-öğretim çalışmalarına daha uyumlu hale getirilebileceği hakkında öneriler sunulacaktır. Bu çalışmada nitel araştırma desenlerinden biri olan betimleyici fenomenoloji deseni kullanılmıştır. Genel olarak betimleyici fenomenoloji çalışmalarının amacı bireylerin bir olgu, kavram ya da durum hakkındaki deneyimlerinden meydana gelen algılarını betimlemektir. Araştırmanın verileri sınıf öğretmenleri ile gerçekleştirilmiş ve yarı yapılandırılmış görüşmeler ile elde edilmiştir. Elde edilen ses kayıtları araştırmacılar tarafından yazılı hale getirilmiş ve tekrar katılımcılara gösterilerek son halleri için onay alınmıştır. Bu çalışmada metin içindeki sözcüklerin, kavramların ve karakterlerin varlıklarını belirlemek ve bunların altında yatan ilişkileri ortaya çıkarmak amacıyla içerik analizi yöntemi kullanılmıştır. Elde edilen verilere göre sınıf öğretmenlerinin 5 tema altında 214 söylem dile getirdiği görülmektedir. Bu temalar; " Sosyal medya nedir?", "Sosyal medya okuryazarlığı nedir?", "Sosyal medyanın zararları", "Sosyal medyanın yararları" ve "Sosyal medya nasıl kullanılmalıdır?" şeklindedir. Sosyal medyanın zararları teması kendi içerisinde bireysel, sosyal ve eğitsel zararlar olmak üzere üç başlığa ayrılırken sosyal medyanın yararları bireysel ve eğitsel olmak üzere iki başlığa ayrılmaktadır. Öğretmenler en fazla sosyal medyanın yararları üzerine görüş bildirmişlerdir.

Anahtar Kelimeler: Sosyal Medya, Sosyal Medya Okuryazarlığı, Sınıf Öğretmenleri.

Abstract

The time period called as the information and technology age has not only caused many changes in human life, but also led to diversification of reading habits, reading styles and reading sources. Today, in addition to the traditional reading types in order to access information, the reading types such as electronic reading, screen reading, and social media reading can be used as well. The development of technology has come to enable people to share their thoughts and works in various virtual environments. The spread of these sharing and the increase in the number of people they reach out have led to the emergence of a new field of reading called social media literacy. Social media literacy is based on examining and evaluating the different views of different issues with different dimensions. At this point, it is necessary for educators to think about how to use the social media areas to benefit students and to develop practical application. Based on this, the purpose of the research is to reveal the ideas of primary school teachers about social media and social media literacy. Thus, the primary school teachers will learn about the social media and social media literacy and will be offered advice on how social media tools can be better adapted to their teaching and learning activities. In the present study, the descriptive phenomenology description, one of the qualitative research designs, was used. In general, the aim of the descriptive phenomenology studies is to describe the perceptions of the individuals, which come from their experiences of a fact, concept or a situation. The data of the present study were obtained from the primary school teachers through the semi-structured interviews. The sound-recorded interviews obtained were transcribed by the researchers and shown to the participants once again in order to get their approval for the final state of the interviews. In the present study, the content analysis method was used in order to determine the existence of words, concepts and characters in the texts and reveal the underlying relationships between them. According to the results obtained as a result of the analysis, it is seen that primary school teachers expressed 214 statements under 5 themes. These themes were; "What is social media?", "What is social media literacy?", "The harms of social media", "The benefits of social media" and "How should social media be used?". While the social media benefits were divided into two headings such as individual and educational, the theme of social media harms was itself divided into three headings such as individual, social and educational. Teachers expressed their opinions about the benefits of social media the most.

Keywords: Social Media, Social Media Literacy, Primary School Teachers.

1. Giriş

Bilgi çağı olarak adlandırılan yaşadığımız zaman diliminde bilgiye ulaşma yolları her geçen gün

* Bu çalışmanın bir bölümü XV. Uluslararası Sınıf Öğretmenliği Eğitimi Sempozyumu (11-14 Mayıs 2016)'nda sözlü bildiri olarak sunulmuştur.

** Arş. Gör., Uludağ Üniversitesi, Sınıf Eğitimi Anabilim Dalı, omerfaruktavsanli@gmail.com

***Arş. Gör., Kocaeli Üniversitesi, Sınıf Eğitimi Anabilim Dalı, berfu_akaydin@hotmail.com

değişmekte ve çeşitlenmektedir. Günümüzde iletişim teknolojilerinde meydana gelen yeni gelişmeler, bilgi teknolojilerine dayalı olarak biçimlenen bilgiye ulaşma yollarına gidilmesine sebep olmuştur (Aktan ve Tunc, 1998; Yılmaz, 2007). Bu yeni yapılanma içerisinde, medya okuryazarlığı etki gücü ve etkilediği kitlenin büyüklüğü dolayısıyla büyük önem taşımaktadır (Apak, 1998).

Medya okuryazarlığı, herhangi bir bilgiye ulaşabileceğimiz televizyon, sinema, internet, reklamlar ve sosyal paylaşım ağları gibi medya alanlarına erişerek, bu alanlardan gelen iletileri çözümleme, değerlendirme ve elde edilen çıktıları iletme yeteneği olarak tanımlanmaktadır (Kıncal ve Kartal, 2009; Thoman, 1999; Luke, 1999). Carmen'e (2000) göre ise medya okuryazarlığı medya ortamlarından alınan mesajların okuma, izleme, konuşma, dinleme gibi süreçlerden geçirilip, düşünme becerisi ile bütünleştirilmesi olarak görülmektedir. Medya okuryazarlığının günümüzde en çok kullanılan boyutlarından birisi sosyal medya okuryazarlığı boyutudur.

Sosyal medya, internet aracılığıyla kişilerin tanıdığı ya da tanımadığı pek çok kişi ile durum, resim, video ve bilgi paylaşımı yaptıkları alanlardır. Sosyal medya kullanımı yetişkin bireylerde olduğu kadar çocuklar ve gençler arasında da oldukça yaygındır. Öğrencilerin sosyal medya hesaplarını daha çok paylaşım yapma, oyun oynama ve tanıdıklarını takip etme gibi amaçlarla kullandıkları bilinmektedir (Tavşanlı ve Kaldırım, 2015).

Eğitim-öğretim süreçleri içerisinde yararlanılması gereken boyutlardan birisi olan sosyal medya okuryazarlığı her öğrencinin ve öğretmenin sosyal medya hesaplarına sahip olması anlamına gelmediği gibi, sosyal medya ortamlarında verilen mesajları tek bir kişinin bakış açısına göre yargılamak ya da değerlendirmek de değildir. Sosyal medya okuryazarlığı herhangi bir konu hakkındaki farklı görüşleri farklı boyutları ile incelemeyi ve değerlendirmeyi temele almaktadır. Ayrıca sosyal medya okuryazarlığı herhangi bir içerikteki iletilere yasak koymak ya da engellemekten ziyade eleştirel bir bakış açısıyla her şeyi izleme ve değerlendirmenin esas olduğu bir süreçtir (Thoman, Jolls, Share, Elma ve Kesten, 2008).

Günümüzde sosyal medya araçlarını eğitim-öğretim faaliyetleri ile kullanılacak şekilde uyumlu hale getirmek oldukça önem taşımaktadır. Öğrenciler sosyal medya hesaplarını daha çok eğitsel etkinlikler dışında kullansa bile nadir de olsa sosyal medyanın eğitim-öğretim faaliyetleri amacı ile kullanıldığı örnekler bulunmaktadır. Örneğin öğretmenler ve öğrenciler 140 karakter ile durum, resim ve video paylaşımı yapabildikleri Twitter'da eğitim-öğretimi konu alan sorunlarla ilgili konu başlıklarına odaklanarak bununla ilgili dünyada nelerin olduğunu öğrenebilmektedir (Edudemic, 2016).

Bunun dışında diğer sosyal paylaşım ağlarından biri olan Pinterest ile öğretmenler ve öğrenciler, öğrenilmek istenen ders konusu ile ilgili arama yaparak Pinterest hesabı ile beğenilen sunumları ve resimleri koleksiyonlarına ekleyebilir, görsellerle ilgili ayrı panolar oluşturulabilirler. Böylece telefona ya da bilgisayara kaydetmeye gerek kalmadan Pinterest hesabındaki beğendikleri fotoğraflara ve sunumlara daha sonra kolaylıkla ulaşılabilirler. Bu bağlamda örneklerde de görüldüğü gibi sosyal medya eğitim-öğretim faaliyetlerine yardımcı olmak amacıyla da kullanılabilir (Edudemic, 2016).

Öğrencilerin Instagram, Facebook, Pinterest, Youtube, çeşitli bloglar, Twitter ve bunun gibi birçok sosyal medya hesabını aktif olarak kullandığı bilinmektedir (Hobbs ve Jensen, 2013). Bu araçlar eğitim amacıyla planlanmış bir şekilde kullanıldığında öğretmen ve öğrencilere hem işbirliği ve fikir paylaşımı hem de sınıfın ötesinde bir tartışma ortamı yaratılmasını sağlamaktadır (Edudemic, 2016). Ayrıca günümüzde alanlarında uzman olan insanlardan bilgi edinmek ve onlarla paylaşımlarda bulunabilmek farklı amaçlara hizmet eden sosyal medya hesapları aracılığı ile daha kolay gerçekleştirilmektedir (Potter, 2013).

Gelişim çağındaki çocukların kontrolsüz olarak sosyal medya araçlarıyla yüz yüze gelmesi ve sosyal medyanın olumsuz etkilerinden doğacak sorunlara karşı, sosyal medya okuryazarlığının asıl hedefi, çocukları farklı türlerdeki sosyal medya araçları konusunda eleştirel düşünceye sahip, yeterli birikimi olan bireyler olarak yetişmesini sağlamaktır (Alvermann, Moon ve Hagood, 1999). Bu şekilde çocukların izlediklerinin, okuduklarının ve duyduklarının kontrolü altında kalan bireyler olarak değil, sosyal medyadan aldıkları mesajları kontrol altında tutabilen kişiler olmalarının sağlanması amaçlanmaktadır (Burnett ve Merchant, 2011). Ayrıca sosyal medya okuryazarı olması hedeflenen çocuklara sosyal medyada seyrettikleri, okudukları ve duydukları hakkında doğru sorular sormayı öğretmek de sosyal medya okuryazarlığı eğitiminin önemseddiği noktalardan bir tanesidir (Thoman ve Jolls, 2008). Kısaca sosyal medya okuryazarlığı eğitiminin ana amacı sosyal medya aracılığı ile alınan mesajları analiz etmekten çok çocuğun neden, niçin gibi sorgulamaları yapmasını sağlamayı hedeflemektedir (Lewis ve Jhally, 1998).

Bu noktada sosyal medya okuryazarlığı sürecinde öğrenciye ve öğretmene bazı görevler düşmektedir. Öğretmenlerin sosyal medya okuryazarlığı konularında öğrencilere doğru rehberlik edebilmeleri için kendilerinin iyi bir sosyal medya okuryazarı olmaları gerekmektedir. Hobbs (2004)'a göre eğitimciler, sınıflarda görüntü, film, web siteleri, müzik, gazete/dergi, kamera ve bilgisayarları kullandıkları süreçlerde sosyal paylaşım ağlarını da öğretim sürecine dâhil ederek, öğrencilerin konuya olan ilgisini çekme, eleştirel düşünme yeteneklerini geliştirme, politik katılımları teşvik etme, kişisel ve sosyal

gelişimlerini arttırarak motivasyonlarını sağlama gibi noktalara dikkat etmelidirler. Özellikle sınıf öğretmenlerine, okuttukları öğrencilerinin yaş düzeyleri göz önüne alındığında, onlara sosyal medya okuryazarlığı konusunda ilk deneyimlerini yaşayacakları bir zamanda rehberlik yapacak kişiler olduklarından dolayı daha fazla görev düşmektedir. Bu noktada sınıf öğretmenlerinin sosyal medya, sosyal medya okuryazarlığı ve sosyal medya okuryazarlığının eğitim-öğretim süreçleri ile bütünleştirilerek kullanılması konusunda bildikleri daha önemli bir hale gelmektedir.

Buradan hareketle araştırmanın amacı sınıf öğretmenlerinin sosyal medya ve sosyal medya okuryazarlığı hakkındaki fikirlerini ortaya çıkarmak olarak belirlenmiştir. Böylece sınıf öğretmenlerinin sosyal medya ve sosyal medya okuryazarlığı hakkındaki fikirlerini öğrenerek sosyal medya araçlarının nasıl eğitim-öğretim çalışmalarına daha uyumlu hale getirilebileceği hakkında öneriler sunulacaktır.

2. Yöntem

2.1. Araştırma Modeli

Bu çalışmada nitel araştırma desenlerinden biri olan betimleyici fenomenoloji deseni kullanılmıştır. Bireylerin bildikleri şeyin ne olduğu ile ilgilenen ve bunu betimlemeye çalışan betimleyici fenomenoloji epistemolojik bir bakış açısına sahiptir (Ersoy, 2016). Genel olarak betimleyici fenomenoloji çalışmalarının amacı bireylerin bir olgu, kavram ya da durum hakkındaki deneyimlerinden meydana gelen algılarını betimlemektir (Reiners, 2012).

Fenomenolojik çalışmalarda bireylerin ya da bir grubun olay, durum veya kavramları nasıl deneyimledikleri ve bu deneyimlerden hareketle çalışılan kavramın iç ve dış ilişkileri anlaşılmasına çalışılmaktadır (Christensen, Johnson ve Turner, 2015; Çepni, 2012). Bu yöntem farkında olduğumuz ancak tam olarak anlamlandıramadığımız ve hakkında yüzeysel bilgiye sahip olduğumuz fenomenleri derinlemesine inceleme imkânı sağlar (Creswell, 2012; Yıldırım ve Şimşek, 2011). Fenomenolojik çalışmalar nitel araştırma yöntemlerinin yapısına uygun olarak kesin ve genellenebilir sonuçlar ortaya koymasa bile araştırılan olguyu derinlemesine tanımaya imkân vermektedir. Böylece hem bilimsel alanyazına hem de uygulamaya yönelik çalışmalara önemli katkılar sağlamaktadır (Sart, 2015; Yıldırım ve Şimşek, 2011). Bu çalışmada ele alınan ve anlaşılmasına çalışılan fenomen Facebook ve Twitter sosyal medya hesaplarını kullanan öğretmenlerin sosyal medya algılarıdır.

2.2. Çalışma Grubu

Fenomenolojik çalışmalarda araştırma grubu, araştırmanın odaklandığı konuda tecrübeleri olan ve bu tecrübelerini yansıtabilecek kişilerden oluşturulmaktadır (Creswell, 2012; Yıldırım ve Şimşek, 2011). Yapılan çalışmada çalışma grubunu Facebook ve Twitter sosyal medya hesaplarını 5 yıldır düzenli olarak kullanan 10 sınıf öğretmeni oluşturulmaktadır. Araştırmanın çalışma grubu seçilirken amaçlı örnekleme yöntemlerinden olan ölçüt örnekleme kullanılmıştır. Bu örnekleme yöntemi belirlenmiş ölçütlere uygun kişilerin çalışmaya dâhil edilmesi gerektiği ilkesine dayanmaktadır (Christensen, Johnson ve Turner, 2015). Bu kapsamda yapılan çalışmada, çalışmaya dâhil edilen katılımcılar ile önceden görüşülmüştür. Katılımcılar Facebook ile Twitter sosyal medya hesaplarını aktif olarak hayatlarında kullandıklarını ayrıca mesleki yaşantıları ile bütünleştirme amacı taşıdıklarını belirtmişlerdir. Çalışmaya dahil edilen öğretmenler, kullandıkları sosyal medya hesaplarının öğretim faaliyetleri ile bütünleştirilmesi konusunda düşünülmüş fikirlere sahip olduklarını fakat bu fikirleri uygulama geçirme noktasında motivasyon eksikliği çektiklerini ifade etmişlerdir. Çalışma grubundaki öğretmenlerin Facebook ve Twitter sosyal medya hesapları ile vakit geçirme durumlarına ait bilgiler tablo 1’de gösterilmiştir.

Tablo 1: Katılımcıların Sosyal Medya Kullanma Durumlarına Dair Bilgiler

Katılımcı	Facebook		Twitter	
	Kaç Yıldır Hesap Kullanıyor	Günde Kaç dk Vakit Geçiriyor	Kaç Yıldır Hesap Kullanıyor	Günde Kaç dk Vakit Geçiriyor
A	5	30	5	30
B	6	30	5	30
C	5	40	5	40
D	7	30	5	30
E	5	60	5	60
F	5	40	5	40
G	6	40	6	40
H	8	30	5	30
I	6	30	5	30
J	5	30	5	30

2.3. Veri Toplama Aracı

Fenomenolojik araştırmalarda başlıca veri toplama aracı gürüşmedir. (Yıldırım ve şimşek, 2011). Bu çalışmada veriler yarı yapılandırılmış gürüşme soruları ile toplanmıştır. Yarı yapılandırılmış gürüşme soruları hazırlanırken Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Eğitimi Bölümünden üç uzman ile gürüşülmüş ve ilgili alanyazın taranmıştır. Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Eğitimi Bölümünden uzmanlar ile gürüşülmesinin sebebi teknoloji konularını öğretim süreçlerinin içine dâhil etme konusunda avantajlı konuma sahip olmalarından ve sosyal medya konusunun çalışma alanlarına girmesinden kaynaklanmaktadır. Elde edilen veriler doğrultusunda yarı yapılandırılmış gürüşme soruları araştırmacılar tarafından hazırlanmış ve dil bilim alanında uzman bir öğretim üyesinin düzeltmeleri dikkate alınarak son hale getirilmiştir. Yarı yapılandırılmış gürüşme formu 8 sorudan oluşmaktadır. Gürüşmeler öğretmenlerin ve gürüşmeleri yapacak araştırmacının ders saatleri dikkate alınarak uygun saatlerde gerçekleştirilmiştir. Yapılan gürüşmeler kişilerin onayı ile ses kaydına alınmıştır. Ortalama olarak her bir mülakat 25 dakika sürmüştür. Elde edilen ses kayıtları araştırmacılar tarafından yazılı hale getirilmiş ve tekrar katılımcılara gsterilerek son halleri için onay alınmıştır.

2.4. Verilerin Analizi

Bu çalışmada metin içindeki sözcüklerin, kavramların ve karakterlerin varlıklarını belirlemek ve bunların altında yatan ilişkileri ortaya çıkarmak amacıyla içerik analizi yöntemi kullanılmıştır (Merriam, 1998; Kızıltepe, 2015). İçerik analizi, iletişimin herhangi bir biçimine uygulanabildiği gibi, yazılı dokümanların içeriğinin incelenmesinde de kullanılmaktadır (Cavanagh, 1997).

Ses kayıtlarından elde edilen veriler yazılı metne dönüştürüldükten sonra tüm gürüşmeler teker teker incelenmiş ve söylemlere uygun kodlar geliştirilmiştir. Elde edilen kodlar benzer başlıklar altında gruplandırılarak temalara ulaşılmış ve kodlar temalar ile eşleştirilmiştir. Aynı işlem başka bir araştırmacı tarafından daha gerçekleştirilmiş ve farklı tespit edilen kodlar ve temalar için ortak bir noktada uzlaşma sağlanmıştır. Kodlamalar ve kodlamalar sonucunda elde edilen temalar bulgular bölümünde tablolar ve şekiller ile birlikte sunulmuştur. Ayrıca sınıf öğretmenlerinin ifadelerinden alınan söylemlere de birebir yer verilerek kod ve temalar desteklenmiştir.

3. Bulgular

Bu bölümde sınıf öğretmenlerinin sosyal medya ve sosyal medya okuryazarlığı üzerine gürüşleri sunulmaktadır.

Elde edilen verilere göre sınıf öğretmenlerinin 5 tema altında 214 söylem dile getirdiği gürülmektedir. Bu temalar; " Sosyal medya nedir?", "Sosyal medya okuryazarlığı nedir?", "Sosyal medyanın zararları", "Sosyal medyanın yararları" ve "Sosyal medya nasıl kullanılmalıdır?" şeklindedir. Sosyal medyanın zararları teması kendi içerisinde bireysel, sosyal ve eğitsel zararlar olmak üzere üç başlığa ayrılırken sosyal medyanın yararları bireysel ve eğitsel olmak üzere iki başlığa ayrılmaktadır. Öğretmenler en fazla sosyal medyanın yararları üzerine gürüş bildirmişlerdir. Sosyal medyanın yararları üzerine dile getirilen söylem sayısı, sosyal medyanın zararları üzerine dile getirilen söylem sayısından 39 adet daha fazladır. Sınıf öğretmenlerinin en az dile getirdikleri söylemin ise sosyal medya okuryazarlığının ne olduğu hakkında ifade ettikleri söylemler olduğu gürülmüştür.

Sınıf öğretmenlerinin sosyal medya kavramı ile ilgili bilgi ve düşüncelerini öğrenmek amacıyla "sosyal medya nedir? " ve "sosyal medya kavramının sizde oluşturduğu çağrışımlar nelerdir? " soruları yöneltilmiştir. Sınıf öğretmenlerinin sosyal medyanın ne olduğu ile ilgili söylemlerinden elde edilen gürüşler tablo 2'de ve bu gürüşler doğrultusunda ortaya çıkan model şekil 1'de gsterilmiştir.

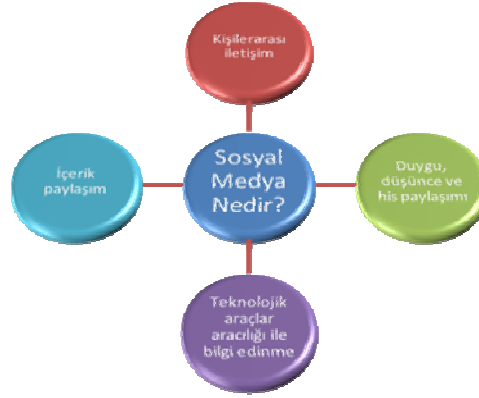
Tablo 2: Sosyal Medya Nedir?

Sosyal Medya Nedir?	f	%
Tanıdık ya da tanıdık olmayan kişiler ile iletişime geçilen ortamdır.	6	50
Fotoğraf, bilgi, video vb. paylaşım yapılan ortamdır.	4	34
Duygu, düşünce, gözlem vb. hislerin paylaşıldığı ortamdır.	1	8
Televizyon, bilgisayar, akıllı cep telefonu gibi araçların bilgi edinme amaçlı takip edildiği ortamdır.	1	8

Tablo 2'de görüldüğu gibi sınıf öğretmenlerinin sosyal medya denildiğinde zihinlerinde canlanan fikirlerin daha çok iletişim kurma ve fotoğraf, video, metin gibi içerikleri paylaşma olarak gürüdüğu ortaya çıkmaktadır. Örneğin;

A: " Sosyal medya bireylerin tanıdıkları ya da tanımadıkları kişilerle **iletişime geçtiği** ve bu iletişimi **fotoğraf, video, bilgi paylaşımı** gibi çeşitli yollar ile sağladığı bir ortamdır."

B: "Sosyal medya bireylere çift taraflı ve eř zamanlı **iletişim kurulabilme** imkânı sağlayan aynı zamanda **bilgi paylaşımı** yapmaya olanak veren bir araçtır."

Şekil 1: Sınıf Öğretmenlerinin Sosyal Medya Kavramına Dair Düşüncelerinden Oluşturulan Model

Sınıf öğretmenlerine sosyal medya okuryazarlığı kavramının sosyal medya kavramından farkı ve sosyal medya okuryazarlığı hakkındaki düşünceleri sorulmuştur. Sınıf öğretmenlerinin verdiği cevaplardan oluşan kodlar tablo 3'te gösterilmiştir.

Tablo 3: Sosyal Medya Okuryazarlığı Nedir?

Sosyal Medya Okuryazarlığı Nedir	f	%
Sosyal medyadaki bilgilerin doğru yorumlanarak hayata sokulması	5	46
Sosyal medyayı yararlarının ve zararlarının bilincinde olarak kullanma	3	27
Sosyal medyadaki bilgileri doğru bir şekilde kullanarak iletişime geçme	2	18
Sosyal medyada paylaşılan içeriklerin kişiler arasında dolaşıma sokulması	1	9

Sınıf öğretmenlerinin söylemlerinden elde edilen kodlara göre sosyal medya okuryazarlığı sosyal medya iletişim araçlarını bilinçli bir şekilde kullanma durumu olarak ifade edilmektedir. Öğretmenlerin söylemlerinin çoğunda "doğru bir şekilde" ya da "bilinçli bir şekilde" ifadeleri dikkat çekmektedir. Örneğin;

B: "... Medya içeriklerinin **doğru bir şekilde** yorumlanması önemli çünkü. Bu da ancak etkin bir sosyal medya okuryazarı olmakla mümkün."

C: " Sosyal medya okuryazarlığı sosyal medya aracılığı ile paylaşılan içeriklerde **doğru mesajı** almayla alakalıdır. Resmi yorumlamadır."

H: " Sosyal medya okuryazarlığından anladığım televizyon, bilgisayar, gibi teknolojik araçlardan bizim için faydalı bilgiler içeren mesajları almak gereksiz olanları ise **takip etmeme bilincine** sahip olmaktır."

Sınıf öğretmenlerinin söylemlerinden elde edilen temalardan bir diğeri sosyal medyanın zararlarıdır. Sınıf öğretmenleri sosyal medyanın zararları hakkında bireysel, sosyal ve eğitsel zararlar olmak üzere 54 söylem dile getirmişlerdir. Bu söylem sayısı, sınıf öğretmenlerinin sosyal medya okuryazarlığı konusunda en çok üzerinde durduğu noktalardan birisinin sosyal medyanın zararları konusu olduğunu göstermektedir. Sosyal medyanın zararlarını alt başlıklar altında tablo 4, 5 ve 6'da ayrıca sosyal medyanın eğitsel zararları kısmında öğretmenlerin söylemlerinden ortaya çıkan model şekil 2'de gösterilmiştir.

Tablo 4: Sosyal Medyanın Bireysel Zararları

Sosyal Medyanın Bireysel Zararları	f	%
Bireylerin çok fazla vaktini almaktadır.	7	24
Bireylerin ahlakını olumsuz yönde etkilemektedir.	6	21
Akran çocuklar birbirlerini olumsuz/yanlış yaşam deneyimlerine özendirilmektedir.	6	21
Şiddet, saldırganlık ve cinsel içerikli paylaşımlar bireylerin psikolojilerini bozmaktadır.	3	10
Sosyal medyada bireyler olduklarından farklı davrandıkları için kişilik sorunları meydana gelmektedir.	3	10
Bireyleri acımasızlaştırmaktadır.	2	7
Bireyleri yalana alıştırılmaktadır.	2	7

Öğretmenler sosyal medyanın bireysel zararları kategorisinde daha çok sosyal medyanın bireylere yaşattığı zaman kaybı, zararlı içerikler aracılığıyla bozulan ahlak yapısı ve ekranların birbirlerini olumsuz davranışlar konusunda özendirilmesi konuları üzerinde durmaktadır. Örneğin;

E: " ... Özellikle erkek çocuklarının dikkatini çeken bu mafya dizileriyle çocukların oyunları bile değişmeye başladı. Kavga etmenin oyun olduğunu sanan çocuklar yetişiyor. Stil yarışmalarını izleyen çocuklar artık karşısındakinin dış görünüşüyle ilgilenir olmuşlar. Özellikle kız çocukları bu programlardan

etkilenip makyaj yapmaya, yaşlarından oldukça büyük görünmeye başlıyorlar. Yani bu çocuklar çocukluğunu yaşamadan büyük olmaya çalışıyorlar. Sosyal medyada paylaşılan resimler ve videolarda bu durumları özendirir nitelikte hep.”

A: “ Sosyal medyada paylaşılan içerikler öğrencileri şiddete, olumsuz davranışlara, farklı cinsel saplantılara itebiliyor. Çünkü çocuk orada akranları ile birlikte ve akranlarının yaptıkları şeyleri normal görebiliyor. Birbirlerinden destek alıyorlar. Belki normalde yapmaya cesaret edemeyeceği bir davranışı yapan pek çok kişiyi görüyor ve o çocuk da ona cesaret edebiliyor.”

Tablo 5: Sosyal Medyanın Sosyal Açıdan Zararları

Sosyal Medyanın Sosyal Açıdan Zararları	f	%
Yapay arkadaşlar edindirerek sosyalliği öldürmektedir.	5	34
Bireylerin sınır olmaksızın rahatça hakaret etmelerine olanak verdiği için toplumdaki fertleri birbirine düşmanlaştırmaktadır.	3	20
Aile bireylerinin arasını açmaktadır.	3	20
Yüz yüze sohbetin sıcaklığını unutturarak bireyleri yalnızlaştırmaktadır.	2	13
Öteki duygusunun sıkça yaşanmasına sebep olmaktadır.	2	13

Sınıf öğretmenleri sosyal medyanın bireyi daha çok yalnızlığa alıştırdığını ve sosyal yönden daha zayıf bireyler ortaya çıkmasına sebep olduğunu belirtmişlerdir. Ayrıca sosyal medya ortamlarında bireylerin tanımadığı insanlara bile istediği sözü söylemelerinin toplumda düşmanlık ve ötekileştirme duygularını arttırdığını dile getirmişlerdir. Örneğin;

H: “ Sosyal medya genellersek insanları yalnızlaştırıyor. Ekranı bakarak saatlerce aynı oturuş şekliyle ve dört duvar arasında geçirilen bir vakit insanın ruhsal ve psikolojik yapısını tabi ki de bozar.”

A: “Sosyal medyada bir kısıtlama yok. Herkes herkese istediği sözü söyleyip hakaret edebiliyor. Toplum biraz da bundan ayrılıyor. Küçük çocuklar baştan beri buna maruz kalıyorlar. Bu ötekileştirme ve ayrıştırmaya yani. Birbirine düşman oluyor herkes.”

F: “ Karşımızdaki insanın jest ve mimiklerini görmeden sadece ekrana bakarak sohbet etmek sıkıcı olsa gerek, yüz yüze sohbetin sıcaklığını vermiyor yani.”

Tablo 6: Sosyal Medyanın Eğitsel Zararları

Sosyal Medyanın Eğitsel Zararları	f	%
Daha çok oyun, paylaşım ve eğlence amaçlı kullanıldığı için akademik başarıyı düşürmektedir.	3	30
Bilgiye zahmetsiz ulaşım sağladığı için bilginin değersiz görülmesine sebep olmaktadır.	3	30
Öğretmeni pasif hale getirmektedir.	2	20
Öğretmen-öğrenci iletişimini bozmaktadır.	2	20

Sosyal medyanın eğitim-öğretim sürecine bazı olumsuz etkilerinin olduğu öğretmen görüşleri ile ortaya çıkmaktadır. Sınıf öğretmenleri öğrencilerinin sosyal medya ortamlarında daha çok oyun, video, fotoğraf paylaşımı yaptığını ve bu ortamlarda fazla zaman geçirdikleri için akademik başarının düştüğünü belirtmektedirler. Ayrıca sosyal medyanın öğretmeni pasif hale getirdiğini ve öğretmen-öğrenci arasındaki iletişimi de olumsuz etkilediğini dile getirmişlerdir. Örneğin;

H: “ Öğretmen ödev verdiğinde kütüphaneye gider araştırma yapardık. Şimdi ise arama motoruna yazdığında her şey hazır bir şekilde önüne geliyor. Öğrenci araştırdım, çabaladım, buldum duygusunu yaşayamıyor.”

E: “ Çocuklar sosyal medyadaki oyunların cazibesine kapılıp saatlerce bilgisayar başında duruyorlar ve arkadaşları ile oynamak, kitap okumak, ödev yapmak ya da ders çalışmak yerine bilgisayarda oyun oynuyorlar. Bu tabi ki başarıyı düşürür.”

F: “ Öğretmen-öğrenci iletişimini bozuyor. Geçen facebook'ta bir video seyrettim. Öğrenciler öğretmene dikleniyor. Onu videoya çekip yüklemişler. Onu izleyen diğer öğrenciler nasıl saygı duysun bize, sözümüzü dinlesin.”

Şekil 2: Sınıf Öğretmenlerinin Sosyal Medyanın Eğitsel Zararlarına Dair Düşüncelerinden Oluşturulan Model

Sınıf öğretmenlerinin hakkında en çok söylem geliştirdiği tema sosyal medyanın yararları teması olmuştur. Öğretmenler sosyal medyanın sosyal ve eğitsel açıdan yararları alt başlıkları altında toplam 96 söylem dile getirmişlerdir. Bu söylemlerin 70 tanesi sosyal medyanın eğitsel yararları kısmında dile getirilen söylemlerdir. Sosyal medyanın yararları alt başlıklar altında tablo 7 ve 8’de ayrıca sosyal medyanın eğitsel yararları kısmında öğretmenlerin söylemlerinden ortaya çıkan sosyal medya kavramı ve eğitim süreçlerine nasıl dâhil edileceğine ilişkin model şekil 3’de gösterilmiştir.

Tablo 7: Sosyal Medyanın Sosyal Açıdan Yararları

Sosyal Medyanın Bireysel Yararları	f	%
Bireylerin kendini ifade etme becerisini geliştirmektedir.	10	40
Bireylerin bakış açısını genişletmektedir.	3	12
Bireylerin kendilerine daha fazla güven duymalarını sağlamaktadır.	3	12
Bireylerin kendilerini daha değerli hissetmelerini sağlamaktadır.	3	12
Bireylerin eleştirel düşünme becerisini geliştirmektedir.	3	12
Bireyin entelektüellik seviyesini arttırmaktadır.	2	8
Bireylerin olumlu kişilik gelişimi sağlanmasına yardımcı olmaktadır.	1	4

Sınıf öğretmenlerinin sosyal medyanın faydalarına dair en çok dile getirdiği söylemlerinden bir tanesi sosyal medyanın kendini ifade etme becerisi üzerine sağladığı olumlu katkılar hakkındadır. Öğretmenler sosyal medya aracılığı ile paylaşım yapan ve yaşadıkları tecrübeleri, hisleri, düşünceleri aktaran öğrencilerin kendilerini daha iyi ifade ettiklerini belirtmişlerdir. Örneğin;

E: “ Farklı bilgilere ulaştıkları zaman eleştirel düşünme becerileri gelişir. Kendilerini farklı düşündükleri kişiye karşı savunma ihtiyacı hissederler. Bu da onların kendilerini ifade etme becerilerini geliştirmelerini sağlar.”

A: “ Öğrenciler normalde yazı yazmayı ve düşüncelerini dile getirmeyi sevmiyorlar. Fakat sosyal ağlarda bunu kendi istekleri ile yerine getiriyorlar. Bu yüzden sosyal medya kendini ifade etmede çok faydalı oluyor.”

Sınıf öğretmenlerinin sosyal medyanın faydaları kısmında en çok dile getirdiği bir diğer söylem ise sosyal medyanın bireylerin bakış açılarını genişlettiğine ilişkin ifadelerdir. Öğretmenler sosyal medya aracılığı ile çok sayıda, farklı görüşlerden kaynaklara ulaşım sağlanabildiğini ve bu çeşitliliğin bireylerin farklılıklara daha saygılı kişiler olmasına yardımcı olduğunu belirtmişlerdir. Örneğin;

B: “ Şimdi düşünüyorum. Orada pek çok kaynaktan haber alıyor. Yani bir yerden alıp yorumlamıyor. Farklı kişilere, görüşlere, kitaplara ulaşıyor. Bakış açıları bu yüzden çok geniş. Farklılıklara da daha saygılılar.”

Görüşme yapılan öğretmenler sosyal medyanın bireylerin kendilerini daha değerli hissetmelerine yardımcı olduğunu dile getirmişlerdir. Sınıf öğretmenlerine göre sosyal medya aracılığı ile çeşitli paylaşımlar yapan bireylerin, paylaşımlarının beğenilmesi ve onaylanması kendilerine olan güvenleri arttırmaktadır.

C: “Orada yapılan paylaşımlar kişilere kendini daha iyi hissettiriyor. Beğenildiğinde falan kişi diyor ki benim gibi düşünen şu kadar insan var. Bundan dolayı yalnızlık hissetmiyor ve kendilerine olan güvenleri artıyor.”

Tablo 8: Sosyal Medyanın Eğitsel Faydaları

Sosyal Medyanın Eğitsel Faydaları	f	%
Akademik başarıyı arttırmaktadır.	11	16
Okuduğunu anlama başarısını arttırmaktadır.	9	13
Görseller ve hareketli filmler ile bilgi aktarımı sağlamaktadır.	8	11
Öğrencilerin bilgi ile hızlı bir şekilde buluşmasını sağlamaktadır.	6	9
Ödev yapmayı ve ders çalışmayı eğlenceli hale getirmektedir.	6	9
Öğrencinin motivasyonunu arttırmaktadır.	5	7
Dikkat çekici öğrenme etkinlikleri sağlamaktadır.	5	7
Öğrenci yaşarken, doğal sürecinde öğrenmektedir.	3	4
Öğrenme zahmetli bir eylem olmaktan çıkmaktadır.	3	4
Gizil öğrenme gerçekleştirmektedir.	2	3
Anında, pek çok kişiden dönüt alma imkanı sağlamaktadır.	2	3
Gruplarda tartışma konuları ortaya atılarak öğrencilerin bilimsel konuları tartışmalarını sağlamaktadır.	2	3
Öğrencinin okul dışında da öğretmen ile birlikte olmasını sağlamaktadır.	2	3
Öğrencide merak ve öğrenme isteğini canlı tutmaktadır.	2	3
Çocukların Türkçeyi öğrenmelerini ve daha doğru kullanmalarını sağlamaktadır.	1	1
Somut öğrenme ortamı sağlamaktadır.	1	1
Öğretmen için eğitim-öğretim sürecini kolaylaştırmaktadır.	1	1
Çevre baskısı olmaksızın bireysel öğrenmeye yardım etmektedir.	1	1

Sınıf öğretmenleri sosyal medyanın eğitim-öğretim sürecine faydalı olabileceği yönünde oldukça geniş bir perspektifte fikirlerini dile getirmişlerdir. Öğretmenlerin büyük bir kısmı sosyal medya kullanmanın akademik başarıyı arttırdığı konusunda söylemler dile getirmiştir. Buna gerekçe olarak sosyal medya ortamlarında paylaşılan bilgilerin öğrenciler tarafından daha kolay öğrenildiğine dikkat çeken öğretmenler sosyal medyanın öğretim süreçlerinde kullanılmasının faydalı olacağını dile getirmişlerdir. Örneğin;

A: " Öğrenciler aslında sosyal medyayı dersleri için kullanıyorlar. Benim bildiğim öğrenciler var yani. Orada Facebook'ta grup kurup sınavlar için soru falan tartışıyorlar."

C: " Sosyal medyada Twitter'da özellikle eğitim ile ilgili konuşmalar yapılıyor. Belli başlı konular belirlenip o konu başlıkları altında lise öğrencileri tartışmalar yapıyor. Hem o konuda düşüncelerini ifade ediyorlar, hem tartışıyorlar, hem de entelektüellik seviyeleri artıyor. Derslerine faydalı bunlar tabii. Sadece ders için değil. Tartışmayı öğreniyor çocuklar."

Sınıf öğretmenlerinin ifade ettiği söylemlerden sosyal medyanın, öğrencilerin okuduğunu anlama becerilerine katkı sağladığı anlaşılmaktadır. Öğretmenler sosyal medya ortamlarında öğrencilerin devamlı metin okuduğunu, yazdığını ve resimli/videolu içerikleri yorumladıklarını ifade etmişlerdir. Bu süreçlerin öğrencilerin okuduğunu anlama, yorumlama ve eleştirme gibi becerilerine olumlu katkı sağladığı dile getirilmiştir. Örneğin;

F: " Öğrenciler devamlı orada yazılar okuyorlar. Hatta zaman zaman kendi düşüncelerini falan yazıyorlar. Dolayısıyla okuduklarını daha iyi anlıyorlar."

E: " İnternette özellikle sosyal medyada resim paylaşıyorlar. Burada kaç tane at var gibi şeyler. İnsanın dikkat becerisi artıyor. Zamanla daha iyi anlıyor, dikkat ediyor insan."

Aynı zamanda Sınıf öğretmenleri sosyal medyanın bilgi aktarımını kolaylaştırma, çalışmayı eğlenceli hale getirme ve dikkat çekme gibi konularda yararlı olabileceğini belirtmiştir. Örneğin;

E: " Öğrenciler yaparak yaşayarak, somutlaştırarak ve görüp izleyerek daha kolay öğreniyorlar. Bu nedenle derslerde drama ve deney gibi yöntemler etkili oluyor. Fakat her konuyu derste canlandıramıyoruz ya da sınıfa getiremiyoruz. Bu noktada sosyal medya devreye giriyor. Öğrencilerin hazırlanmasına yönelik 'Morpa Kampüs gibi' siteler var. Bu sitelerde hemen hemen her konunun videolu gösterimi, konu ile ilgili çalışma sayfaları ve sorular oluyor. Çocuklar bu videoları hem eğlenerek ve büyük bir ilgi ile izliyorlar hem de daha çabuk ve kalıcı öğrenme sağlıyorlar."

Görüşme yapılan öğretmenler sosyal medya kullanmanın dil becerilerini etkilediğini ifade etmişlerdir. Özellikle sosyal medya ortamlarında izlenen videoların ve paylaşılan yazıların dil becerilerini daha iyi kullanma noktasında etkisi olduğu dile getirilmiştir. Örneğin;

F: " Özellikle Doğu ve Güneydoğu Anadolu Bölgesinde dil problemi yaşayan çocuklar sosyal medyadaki videolar ve çizgi filmler sayesinde Türkçe'yi öğreniyorlar."

B: " Yazma başarıları artabilir. Çocuklar yazı yazmayı sevmiyor normalde. Ama böyle bir ortamda bu etkinlik daha eğlenceli hale gelebilir. Öğrencilerin kendilerini ifade etme becerileri geliştirilebilir."

Öğretmenler, aynı zamanda sosyal medyanın, öğrencilerin haberi olmadan bazı bilgileri edinmesine yardımcı olduğunu ve böylece gizil bir öğrenme gerçekleştiğini dile getirmişlerdir. Örneğin;

D: " Öğrencilerin sosyal medyayı aktif olarak kullanmalarını gerektiğini düşünüyorum. Bu öğrenciler

için daha cazip bir öğrenme ortamıdır. Gizil öğrenmelerin çok olacağı bir ortam.”

Görüşme yapılan öğretmenlerin bir kısmı, sosyal medya aracılığı ile öğrencilerin bilimsel konuları tartışmasına imkân sağlanabileceğini dile getirmişlerdir. Örneğin;

A: “ Mesela düşünün bir dakika. Öğrenciler facebook’ ta vakit geçirmeye bayılıyorlar. Öğretmen bir grup kursa sınıf adına ve devamlı ders değil eğlenceli paylaşımlar yapsa. Ama zaman zaman ders içerikleri ve öğrencileri tartışmaya itecek konular atsa. Böylece öğrenci o eğlenceli paylaşımların arasında bilgi kırıntılarını da zevkle belleğine katacaktır.”

Şekil 3: Sınıf Öğretmenlerinin Sosyal Medyanın Eğitsel Yararlarına Dair Düşüncelerinden Oluşturulan Sosyal Medya ve Öğretim Kavramlarının İlişkisini Gösteren Model

Sınıf öğretmenlerinin söylemlerinden elde edilen temaların sonucusu sosyal medyanın öğrenciler tarafından nasıl kullanılması gerektiğine dair düşünceleri içermektedir. Bu bölümde öğretmenler 39 söylem ortaya koymuşlardır. Sosyal medyanın nasıl kullanılması gerektiğine dair öğretmen görüşleri tablo 9’de gösterilmiştir.

Tablo 9: Sosyal Medya Öğrenciler Tarafından Nasıl Kullanılmalıdır?

Sosyal Medya Öğrenciler Tarafından Nasıl Kullanılmalıdır?	f	%
Veli denetimi ile kullanılmalıdır.	14	36
Fakülterde bilişim dersleri aracılığı ile aktif ve yararlı kullanan öğretmenler yetiştirilmelidir ve bu öğretmenlerin rehberliğinde kullanılmalıdır.	9	23
Kurallar ve sınırlar belirlendikten sonra kullanılmalıdır.	8	21
M.E.B.’nin her bölgedeki okullarda açacağı bilişim sınıflarında rehber öğretmenler eşliğinde kullanılmalıdır.	4	10
Belli saat sınırlaması ile kullanılmalıdır.	2	5
İlkokuldan itibaren öğrencilere yönelik seçmeli dersler olmalı ve bu derslerde sosyal medya kullanımı sağlanarak dersler işlenmelidir.	2	5

Görüldüğü gibi sınıf öğretmenleri sosyal medyanın öğrenciler tarafından kullanılması noktasında daha çok kendini bu konuda yetiştirmiş ailelere ve öğretmenlere görev düştüğünü belirtmektedirler. Ayrıca sosyal medya kullanımının belli zaman sınırlaması ile ve kurallar çerçevesinde kullanılması gerektiğini dile getirmektedirler. Örneğin;

B: “Bu konuda en büyük sorumluluk ailelere düşüyor. Çoğu aile küçük yaşta çocuklara akıllı telefon, tablet almaya başlayınca çocuklar bir eğlence merkezi görüp amaçları dışında kullanabiliyor. Aile gözetimi altında kullanılabilir ancak.”

F: “Sosyal medya kesinlikle belli bir denetim altında kullanılmalıdır. Aile, öğretmenler ve çocuğun çevresinde kim varsa çocuğu çok dikkatli bir şekilde takip etmelidir.”

E: “Öncelikle fakülterde yetiştirilen öğretmen adayları sosyal medya konusunda ayrı bir eğitim almalıdır. Bu araçları etkili bir şekilde kullanmanın detayları anlatılmalıdır. Böyle yetişen öğretmenler ancak çocukların sosyal medyayı etkin kullanmasını sağlayabilir.”

C: “ Bence bu konu yani sosyal medya hesaplarının kullanımı seçmeli ders olmalı. Zaten tüm öğrenciler buna bir sürü saat ayırıyor. Bir saatlik bir seçmeli ders olsun. Herkes o saat öğretmenleri eşliğinde sosyal medya hesaplarını kullansın.”

Sınıf öğretmenlerinin söylemlerinden elde edilen sosyal medyanın öğrenciler tarafından nasıl

kullanılması gerektiğine dair oluşturulan model şekil 4’te gösterilmiştir.

Şekil 4: Sınıf Öğretmenlerinin Sosyal Medyanın Öğrenciler Tarafından Nasıl Kullanılması Gerektiğine Dair Düşüncelerinden Oluşturulan Model

4. Sonuçlar ve Öneriler

Sınıf öğretmenlerinin sosyal medya kavramı ile ilgili görüşleri ele alındığında sosyal medyayı, teknolojik araçlar ile bilgi edinerek tanıdıkları ya da tanımadıkları bireylerle duygu ve düşüncelerini paylaştıkları, fotoğraf, video, metin gibi içerikleri paylaştıkları alanlar olarak ifade ettikleri görülmüştür. Sınıf öğretmenlerinin medya okuryazarlığını ise bilgilerin doğru bir şekilde yorumlanarak ve sorgulanarak hayata sokulması şeklinde algıladıkları ortaya konulmuştur. Devenci ve Çengelci (2008) tarafından sosyal bilgiler öğretmen adayları üzerinde yürütülen nitel çalışmada da öğretmen adaylarının medya okuryazarlığını “haberleri yorumlama, sorgulama ve değerlendirme” şeklinde ifade ettikleri belirtilmiştir. Bu tanımlama sosyal medya için, sosyal medya alanlarındaki paylaşımları yorumlama, sorgulama ve değerlendirme şeklinde düşünülebilir. Ayrıca yapılan çalışmalarda sosyal medya okuryazarlığının teknolojinin gelişmesi ile birlikte değişen dünyayı takip etmek, bilgiye hızlı bir şekilde ulaşmak ve okuma kaynaklarını çeşitlendirmek şeklinde tanımlamaları bulunmaktadır (Tavşanlı ve Kaldırım, 2015; Horzum ve Öztürk, 2013; Maden, 2012).

Oluşturulan tema ve kodlara göre sınıf öğretmenlerinin sosyal medyanın bireysel, sosyal ve eğitsel zararlarını üzerinde durduğu ve sosyal medya kullanımına ilişkin görüşlerinde en çok dile getirdikleri konulardan bir tanesinin sosyal medyanın zararları konusu olduğu dikkat çekmektedir.

Sınıf öğretmenlerinin sosyal medyanın bireysel zararlarını konusunda daha çok öğrencilere vakit kaybı yaşatması üzerinde durdukları görülmüştür. Ayrıca sosyal medya ortamlarında şiddet, saldırganlık, cinsellik vb. gibi zararlı içeriklerin fazla yer aldığını ve öğrencilerin bunlardan olumsuz etkilendiklerini ifade etmişlerdir. Öğrencilerin, akranlarının olumsuz davranışları konusunda birbirlerini özendirmelerinin daha kolay olduğu üzerinde durulmuştur. Yapılan çalışmalar incelendiğinde sosyal medya okuryazarlığının genel olarak okumaya ilgiyi azaltma, basılı kaynaklara olan motivasyonu ve kitaplara olan bağlılığı engelleme, bilgiye ulaşırken hazırcılığa alıştırma, sosyal gelişimi olumsuz etkileme gibi zararlı yönlerinin de olduğu görülmektedir (Tavşanlı ve Kaldırım, 2015; Maden, 2012; Dağtaş, 2013).

Sınıf öğretmenlerinin sosyal medyanın sosyal açıdan zararları alt teması altında özellikle üzerinde durdukları konunun sosyal medyanın insanları sosyalleştirmekten çok yalnızlığa ittiği görüşünün olduğu görülmektedir. Bu noktada yapılan çalışma, sosyal medyanın bireylerin sosyal gelişimlerini olumsuz etkilediği araştırmaların sonuçları ile paralellik göstermektedir (Tavşanlı ve Kaldırım, 2015).

Sınıf öğretmenlerinin sosyal medyanın eğitsel zararları olarak öğrencilerin daha çok oyun, eğlence gibi ders dışı etkinlikler için sosyal medyayı kullandıklarını gördüklerini ve bunun da öğrencilerin akademik başarısını düşürdüğünü ifade ettikleri görülmektedir. Bu sonuç öğrencilerin teknolojiyi oyun ve medyayı takip etmek amaçlı kullandığını belirten çalışmalar ile benzerlik göstermektedir (Yaman ve Dağtaş, 2013; Tosun, 2014). Sınıf öğretmenleri ayrıca önceden bilgiye ulaşmanın daha değerli olduğunu, şu anda ise bilgiye ulaşmanın kolay olduğu için değerini kaybettiğini ve öğrenciyi pasifliğe alıştırdığını dile getirmişlerdir. Benzer olarak Tavşanlı ve Kaldırım (2015) elektronik okumanın bireyleri hazırcılığa yönlendirdiğini ifade etmektedir.

Sosyal medyanın yararlı yönlerini de dile getiren sınıf öğretmenleri sosyal medya ile paylaşım yapan

ve sosyal medyayı etkin bir şekilde kullanan öğrencilerin yaratıcı ve eleştirel düşünme becerilerinin geliştiğini ayrıca bakış açılarını genişleterek kendilerini daha iyi ifade edebildiklerini belirtmişlerdir. Burnett ve Merchant (2011) sosyal medya kullanmanın öğrencilerin eleştirel düşünme ve bilgileri süzgeçten geçirerek kendine yarar sağlayacak olanları ayırma noktalarında yararlı olduğunu ifade etmiştir.

Sınıf öğretmenleri sosyal medyanın eğitim-öğretim sürecinde etkin bir şekilde kullanılarak akademik başarının artmasında, öğrencilerin görseller aracılığı ile bilgi aktarımının daha kolay sağlanmasında, öğrencinin motivasyonu arttırmasında, ödevleri ve ders çalışmayı daha eğlenceli bir şekle dönüştürmesi noktasında yararlı olduğunu dile getirmişlerdir. Hobbs' da (2010) sosyal medyanın öğretim faaliyetleri ile birlikte kullanılmasının öğretimin daha eğlenceli olmasına katkı sağlayacağından önemli olduğunu ifade etmiştir.

Ayrıca sınıf öğretmenleri sosyal medyanın okuduğunu anlama, kendini doğru ifade, eleştirel okuma gibi dil becerilerinin gelişimine de yararlı olduğunu ifade etmişlerdir. Benzer olarak Yaman ve Dağtaş (2013) ekrandan okumanın, okuma motivasyonunu arttırdığını ve metinlerin anlaşılmasını kolaylaştırdığını ortaya çıkarmışlardır.

Sosyal medyanın tam olarak öğrenciler tarafından nasıl kullanılması gerektiği hususunda sınıf öğretmenlerinin bazı önerileri bulunmaktadır. Bu noktada ailelere ve öğretmenlere çok fazla görev düştüğünü dile getiren öğretmenler sosyal medyanın veli denetimi ile kullanılması gerektiğini ifade etmişlerdir. Öğretmen yetiştiren kurumlar olan Eğitim Fakültelerinde bilişim derslerini aktif kullanan öğretmenlerin yetiştirilmesi gerektiğini ancak nitelikli medya okuryazarlığı eğitimi alan öğretmenlerin öğrencilere rehberlik edebileceğini belirtmişlerdir. Sınıf öğretmenleri ayrıca öğrencilerin sosyal medya kullanımı ile ilgili sınırlarının belirli bir şekilde önceden tanımlanması gerektiğini dile getirmişlerdir.

KAYNAKÇA

- AKTAN, Coşkun Can & TUNÇ, Mehtap (1998). "Bilgi Toplumu ve Türkiye", *Yeni Türkiye Dergisi*, 19 (4), 118-134.
- ALVERMANN, Donna E, MOON, Jennifer S & HAGOOD, Margaret C. (1999). *Popular Culture in the Classroom: Teaching and Researching Critical Media Literacy. Literacy Studies Series*, International Reading Association, 800 Barksdale Road, PO Box 8139, Newark, DE 19714-8139; Web site: <http://www.reading.org>.
- APAK, Özlem (2005). *Türkiye, Finlandiya ve İrlanda İlköğretim Programlarının Medya Okuryazarlığı Eğitimi Açısından İncelenmesi*, Yüksek Lisans Tezi, Kocaeli: Kocaeli Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- BURNETT, Cathy & MERCHANT, Guy (2011). "Is there a Space for Critical Literacy in the Context of Social Media?", *English Teaching*, 10(1), 41.
- CAVANAGH, Stephen. (1997). "Content Analysis: Concept, Methods and Applications", *Nurse Researcher*, 4(3), s. 45-59.
- CHRISTENSEN, Larry B., JOHNSON, R. Burke & TURNER, Lisa A. (2015). *Araştırma Yöntemleri: Desen ve Analiz*. (Çev. Ed: Ahmet Aypay), Ankara: Anı Yayıncılık.
- CRESWELL, John W. (2012). *Educational Research*, Boston: Pearson.
- ÇEPNİ, Salih (2012). *Araştırma ve Proje Çalışmalarına Giriş*, Trabzon: Celepler Matbaacılık.
- DAĞTAŞ, Abdullah (2013). "Öğretmenlerin Basılı Sayfa Ve Ekrandan Okuma Tercihleri İle Eğitimde Elektronik Metin Kullanımına Yönelik Görüşleri", *Turkish Studies*, 8 (3), 137-161.
- DEVECİ, Handan & ÇENGELCİ, Tuba. (2008). "Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Medya Okuryazarlığına Bir Bakış", *Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 5(2).
- ERSOY, Arife Figen (2016). Fenomenoloji. Ahmet Saban ve Ali Ersoy (Ed.), *Eğitimde Nitel Araştırma Desenleri*, Ankara: Anı Yayıncılık.
- HOBBS, Renee (2004). "A Review of School-based Initiatives in Media Literacy Education", *American Behavioral Scientist*, 48(1), 42-59.
- HOBBS, Renee (2010). Digital and Media Literacy: A Plan of Action, *The Aspen Institute*.
- HOBBS, Renee & JENSEN, Amy (2013). "The Past, Present, and Future of Media Literacy Education", *Journal of Media Literacy Education*, 1(1), 1.
- HORZUM, M. Barış & ÖZTÜRK, Ergün (2013). "Ekrandan Okumanın 5. Sınıf Öğrencilerinin Bilgilendirici ve Öyküleyici Metin Türünde Okuduğunu Anlama Düzeylerine Etkisi", *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri*, 13 (4), 2263-2276.
- KINCAL, Remzi & KARTAL, Osman Yılmaz (2009). "Medya Okuryazarlığı Eğitimi", *Milli Eğitim Dergisi*, 181, 318-330.
- KIZILTEPE, Zeynep (2015). İçerik Analizi. *Nitel Araştırma Yöntem, Teknik, Analiz ve Yaklaşımlar*. (Ed: Fatma Nevra Seggie ve Yasemin Bayyurt), Ankara: Anı Yayıncılık.
- LEWIS, Justin & JHALLY, Sut (1998). "The Struggle Over Media Literacy", *Journal of Communication*, 48(1), 109-120.
- LUKE, Carmen (1999). "Media and Cultural Studies in Australia", *Journal of Adolescent & Adult Literacy*, 42(8), 622.
- LUKE, Carmen (2000). "New Literacies in Teacher Education", *Journal of adolescent & Adult literacy*, 43(5), 424-435.
- MADEN, Sedat (2012). "Ekran Okuma Türleri ve Türkçe Öğretmeni Adaylarının Ekran Okumaya Yönelik Görüşleri", *Dil ve Edebiyat Eğitimi Dergisi*, 3(1), 1-16.
- MERRIAM, S. (1998). *Qualitative Research and Case Study Applications in Education*. San Francisco: Jossey-Bass.
- POTTER, W. James (2013). *Media Literacy*, Sage Publications.
- REINERS, Gina M. (2012). "Understanding the Differences Between Husserl's (Descriptive) and Heidegger's (Interpretive) Phenomenological Research", *Journal of Nursing & Care*, 1 (119).
- SART, Gamze (2015). Fenomenoloji ve Yorumlayıcı Fenomenolojik Analiz. *Nitel Araştırma Yöntem, Teknik, Analiz ve Yaklaşımlar*. (Ed: Fatma Nevra Seggie ve Yasemin Bayyurt), Ankara: Anı Yayıncılık.
- TAVŞANLI, Ömer Faruk & KALDIRIM, Abdullah (2015). *The Perspectives of Primary Teaching Education Undergraduate Students on Electronic Reading*. Ed. Koleva, I., Efe, R., Kostova, Z.B. and Atasoy, E. Education in the 21st Century: Theory and Practice. St. Kliment Ohridski University Press, Sofia.
- THOMAN, Elizabeth (1999). "Skills And Strategies For Media Education", *Educational Leadership*, 56 (5), 50-54.
- THOMAN, Elizabeth, et al. (2008). 21. Yüzyıl Okuryazarlığı: Medya Okuryazarlığına Genel Bir Bakış ve Sınıf İçi Etkinlikler, Ekinoks Yayınevi.
- TOSUN, Nilgün (2014). "A Study on Reading Printed Books or E-Books: Reasons for Student-Teachers Preferences", *TOJET: The Turkish*

Online Journal of Educational Technology, 13(1).

YAMAN, Havva ve DAĞTAŞ, Abdullah (2013). "Ekrandan Okumanın Okumaya Yönelik Tutuma Etkisi", *Eğitimde Kuram ve Uygulama*, 9(4), 314-333.

YILDIRIM, Ali ve ŞİMŞEK, Hasan (2011). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*, Ankara: Seçkin Yayıncılık.

YILMAZ, Nermin (2007). *Bilgi Toplumunda Okul ve Medya İlişkisi: Türkiye Örneği*, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul: Marmara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

<http://www.edudemic.com/how-to-use-social-media-as-a-learning-tool-in-the-classroom/> (24.02.2016 tarihinde erişilmiştir).

<http://www.edudemic.com/twitter-college-lecture/> (24.02.2016 tarihinde erişilmiştir).